

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY 114 - SHABBAT, MEDICATION AND MINOR AILMENTS OU ISRAEL CENTER - WINTER 2019

A] ILLNESS AND HILCHOT SHABBAT

There are 5 distinct categories of illness for the purposes of hilchot Shabbat:-

1. Minor ailments - מיחוש בעלמא
2. Painful ailments - מקצת חולי
3. Incapacitating illness¹ - חולה שאין בו סכנה
4. Limb-threatening illness - סכנת אבר
5. Life-threatening illness - חולה שיש בו סכנה

1. ועבודה דוחה שבת - קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת. נענה רבי אלעזר ואמר: ומה מילה, שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם - דוחה את השבת, קל וחומר לכל גופו - שדוחה את השבת. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: (שמות לא) את שבתתי תשמרו. יכול לכל, תלמוד לומר 'אך' - חלק. רבי יונתן בן יוסף אומר: (שמות לא) כי קדש היא לכם - היא מסורה בידכם, ולא אתם מסורים בידה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת, אמרה תורה: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה. אמר רב יהודה אמר שמואל: ... (ויקרא יח) וחי בהם - ולא שימות בהם

יומא פה:

Chazal brought many derashot² that Shabbat must be broken to save life. This is an undisputed principle in halacha.

2. חיה כל שלשים יום וכן חולה שהוא צריך לאכול אין צריך אומד אלא מאכילין אותו מיד, דבמקום חולי לא גזרו רבנן

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנד סעיף ו

In other areas of halacha (here in halachot of Tisha B'Av) there is a principle that Chazal did not make restrictions which negatively affected those who are sick - 'במקום חולי לא גזרו רבנן'

3. תא שמע: בהמה שאחזה דם - אין מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן. אדם שאחזו דם - מעמידין אותו במים בשביל שיצטנן. אמר עולא: גזירה משום שחיקת סממנין. אי הכי אדם נמי! - אדם נראה כמיקר. (רש"י - צמידי דרפואה גזרו רבנן, דאי שרית שום רפואה אחי למישרי שחיקת סממנים, וכוא איסורא דאורייתא דכוי טוחן)

שבת נג' ורשי שם

The Gemara asks whether a therapeutic medical procedure may be carried out for a sick person on Shabbat - here bathing in cold water for someone with a fever. It answers that Chazal prohibited medical procedures on Shabbat in case a person makes medication and does the melacha of tochen - grinding.

As such, there are 3 different halachic principles at work - (i) that Shabbat must be broken in order to save life; (ii) that Rabbinic prohibitions can often be suspended in the case of people who are genuinely sick, albeit not in a life threatening condition; (iii) that Chazal were nervous about people preparing medications on Shabbat, as a 'fence' against potential breaches of Torah prohibitions.

1. The dividing line between a 'michush' and a genuine choleh is expressed by many contemporary poskim as one of functionality. If a person needs to go to bed due to an overall feeling of illness (eg flu) they are considered a choleh. This applies even if they force themselves to be out and about but really should be in bed! Similarly, if a person has localized significant pain which prevents them from functioning normally - eg from walking, eating - they will be considered to be a choleh. A 'mere michush' is a pain which people 'put up with and get on with it'. One guideline is the question - would you stay at work with a pain like that or would you need to go home/lie down?
2. Each of which has a particular implication and there may be halachic nafka minot between them. For instance, according to the principle of 'vechai bahem', it would not be permitted to break Shabbat to save an embryo since it is not fully 'alive' in halachic terms. However, according to the principle of 'veshamru Yisrael et haShabbat' it would be permitted, since the unborn child will go on to keep Shabbatot.

B] MINOR AILMENTS AND MEDICATION ON SHABBAT - THE CLASSIC HALACHA**B1] THE HALACHA IN SHULCHAN ARUCH AND MEFARSHIM**

4. מי שיש לו מיחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא אסור לעשות לו שום רפואה. ואפ"ל ע"י א"י, גזירה משום שחיקת סמנים (משנה צרורה ס"ק ג - ואפילו ע"י א"י - היינו אפילו דברים שהוא רק משום שצות ג"כ אסור על ידו כיון שהוא רק מיחוש בעלמא

שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף א

The Shulchan Aruch prohibits a person who is active and functioning, but has minor pain, from taking medication on Shabbat. Apparently, this is based on a gezeira of Chazal who were concerned that people may grind the medication.

5. אבל מי שיש לו מיחוש בעלמא - מיחוש בראש או במעי או בלב וכיוצא בזה - והוא מתחזק והולך בבריא כמו שיש חלושים מפני מיחוש שיש להם שיעול וכיוצא בזה והולכים ונוסעים ועושים כל העסקים, אין להם דין חולה כלל. ואסור לעשות להם רפואה אפילו ע"י א"י - גזירה משום שחיקת סממנים

ערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן שכח סעיף יט

This position is fully supported by the Mishna Berura and the Aruch HaShulchan.

B2] THE SCOPE OF THE HALACHA

A person suffering a minor ailment (michush) on Shabbat is:-

- not allowed to override any Shabbat prohibition - even derabbanan.
- not allowed to ask a non-Jew to break Shabbat for them - even to do an issur derabbanan.
- not allowed to take medication.
- not allowed to undergo therapeutic treatments.

Types of medication that are normally prohibited to a person with מיחוש בעלמא or מקצת חולי include:

- oral medication - pills, capsules, liquids
- unusual food or drink which is only taken for medical purposes - eg drinking Alka-Seltzer, gargling with salt water.
- topical medications - lotions, creams and ointments³, sprays, eye drops, suppositories, injections.
- therapeutic treatments - spas, bathing, massage, warm bath for muscle sprain, cold bath for sunburn.

6. אין מתעמלין, היינו שדורס על הגוף, בכח כדי שייגע ויזיע משנה צרורה - והיא בכלל רפואה ואין להקשות כיון שאין כאן שייכות שחיקת סממנים היה לנו להחיר ... י"ל דכיון שלפעמים מציאין הזיעה על החולה ג"כ ע"י סממנים חיישינן שיעשה רפואה האחרת

שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף מב

Massage is prohibited since it is designed to heal and is a treatment that medication is sometimes used for. Wherever a healing activity is one which also sometimes involves medication, this is apparently included in the prohibition.

7. תנו רבנן: רוחצים במי גרר, במי חמתן, במי עסיא, ובמי טבריא. אבל לא ... במי משרה, ולא בימה של סדום. רש"י ... ואין דרך רחיצה זכון, אלא לרפואה, דמסו, וכן צימה של סדום דמליח טובא ואין רוחצין זה אלא לרפואה, ומוכחא מילתא

שבת קט.

Similarly, bathing in water which is not normally used by healthy people is included in the prohibition of Refuah.

Examples of a minor ailment include:-

• constipation	• indigestion	• minor stomach ache	• fungal infections
• minor headache	• insect bites and stings (unless a severe reaction is expected)		• muscle and joint pains
• minor menstrual cramps	• skin problems - eg chapped skin, rashes	• minor ear and eye pain	• minor toothache
• mild virus - blocked up nose, sore throat, mild cold		• minor cuts/bruises/burns	

NB Minor ailments are sometimes treated as more serious genuine illness, especially in the following cases:-

- where the sufferer is in poor health and weak.
- children (according to many poskim until 9).
- where the condition is expected to worsen.

3. Creams and ointments often present other (potentially more stringent) issues on Shabbat such as the Torah prohibition of smearing - memareach.

C] MEDICATIONS AND SHABBAT - THE RATIONALES: GENERAL OR SPECIFIC?

People ask how the taking of medication (especially today) could possibly lead to the melacha of tochen since people almost never prepare their own medication through grinding. We also saw from the Gemara above that Chazal were considering the restriction even for a person bathing in a pond! How likely is it that he will suddenly do tochen!? It is clear from here that there is obviously more to it.

8. אפילו בהמה נמי מעמידין אותה במים. דהאי תנא דאסר משום שחיקת סממנין הוא דאסר. ובהא איפסיקא הלכתא כר' יאשיה דלא גזר משום שחיקת סממנין דאין אדם בהול כל כך על רפואת בהמתו דליתי סממנין:

ר"ף מסכת שבת כד:

The Rif understands that the restriction on taking medication is NOT simply a concern about people grinding. In fact, Chazal recognized that people are 'bahul' - over anxious and likely to panic - about their medical needs. This means that they may (mistakenly) justify and rationalize the need to break Shabbat since they are sick.

9. דהא צריך מלאכה אחרת בשביל הרפואה דהמיוחש. ויש לחוש לשחיקת סממנים והבשול וההוצאה לרה"ר שבשביל רפואה זו שצריכים ביחוד והוא ממילא בכלל הגזירה

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נג

*Rav Moshe explicitly understands that this gezeira is not just about tochen but the concern is that people will perform other melachot due to anxiety about their illness.*⁴

If so, why would a person with a slight illness be 'bahul' yet a person with a more serious (but not life-threatening) illness (where taking medication is permitted) not be bahul!? Some poskim⁵ explain that Chazal's concerns were as follows: People know that Shabbat can be set aside for life-threatening illness. They may therefore be panicky and find ways to justify breaking Shabbat for a lesser illness. Chazal created a category of people who are slightly sick (michush) who must not take medication. This was to impress on them, and on other people who are more sick (and thus even more bahul), that not everything can be done to relieve pain and illness on Shabbat.

10. רש"י בשבת (נג: ד"ה גזירה) מסביר טיבה של הגזירה וכותב וז"ל: במידי דרפואה גזר רבנן דאי שרית שום רפואה אתי למישרי שחיקת סמנים והוא איסורא דאורייתא דהוי טוחן עכ"ל. יוצא לנו מדברי רש"י שהגזירה לא היתה גלל פרטות הרפואה שרצונו לקחת - שאם נתיר לו לקחתה ויחסר לפעמים שחיקה יבוא לשחקה. אלא הגזירה כללית היתה וחששו דאם נתיר לו לקחת רפואה בשבת יבוא ללמוד מזה הוא, ואחרים הרואים, שמותר גם לשחוק סממנים לשם לקחת רפואה לנוקק לה. יוצא לפי"ז לכאורה שכל דבר שיש בו משום רפואה אפילו הוא בגוונא שלא יוכלו לבוא בו בשום פעם לידי שחיקת סממנין, מ"מ אסור לקחתו בשבת משום גזירה כללית שיבואו לטעות הוא או אחרים הרואים ללמוד מזה על מקרה אחרינא ועל תרופה אחרת שיהא זקוק לה אז ולא תהיה מוכנת לפניו שמותר גם להכניא הגם שדבר ההכנה בשם תהא כרוכה עם שחיקת סממנין.

(ב) אולם למעשה מצינו בזה מבוכה בדברי הפוסקים בביאור דעת הרמב"ם והטור והשו"ע בזה. והרמב"ם בפכ"א מה' שבת הלכה ל"א פוסק בזה וז"ל: ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת להעלותו וכן מותר ליחנק וללפף את הקטן ולהעלות אזנים בין ביד בין בכלי ולהעלות אנקלי - שכל אלו וכיוצא בהן אין עושין אותן בסמנין כדי לחוש לשחיקה ויש לו צער מהן עכ"ל. הרי נלמד לכאורה מדברי הרמב"ם דלא כהאמור, אלא דסוג רפואה שלא שייך בה שחיקת סממנים לא היתה הגזירה על לקחתה בשבת, והיינו דס"ל להרמב"ם דהגזירה היתה פרטית על סוג הרפואה ואם בסוג זה יש בה גם שחיקה אזי אפילו אם כבר שחקה ועומדת גזרו משום פעם אחרת שלא תהיה מוכנה ויבואו גם לשחוק, אבל אם לא שייך בה שחיקה אזי לא היתה בכלל הגזירה.

שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן טו - קוני' משיבת נפש פרק טו

*The Tzitz Eliezer understands that there are two different ways of looking at the gezeira of not taking medications on Shabbat. According to Rashi, it is a general decree which applies in all cases, even where this particular mode of treatment does not involve grinding (and, following the logic of Rav Moshe above, perhaps other melachot too.) According to the Rambam, it is a much more specific decree which applies only where the treatment in question could involve grinding. This potentially opens up a potential argument for leniency in today's world where grinding ingredients to prepare medication is a rarity.*⁶

D] CAN HALACHA CHANGE AS THE CIRCUMSTANCES CHANGE - THE PRINCIPLES

11. שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. היה גדול ממנו בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה אינו יכול לבטל דבריו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין

משנה מסכת עדויות פרק א

4. The Rif mentioned that the concern is not simply grinding but also carrying.

5. I heard this from Rav Yitzchak Berkowitz.

6. See below where the Tzitz Eliezer in fact makes this exact point in a different teshuva.

The general meta-halachic principle is that once a halachic issue has been decided 'beminyan' - ie by a properly constituted Sanhedrin, or as the accepted psak of the Gemara, it may not be overridden except by a greater minyan. Since we do not have Sanhedrin today and cannot override the psak of the Gemara, it appears that the halacha will not be able to change even if the factual or social context does change.

12. אתמר, שני ימים טובים של ראש השנה נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה: מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת. דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום ורב יוסף אמר: אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה. מאי טעמא? הוי דבר שבמנין, וכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו

ביצה ד:

13. הוי דבר שבמנין - צילה זו נאסרת בקצון חכמים, שנמנו וגמרו לעשותן שני ימים קדושה אחת לריך מנין אחר - שימנו לך ויתירוהו דכל דבר הנאסר במנין לריך מנין אחר להתירו, ואפילו אירע דבר שאתה יכול לכורות בו היתר, ולומר: אין תקנת מנין הראשון עומדת, כי הכא - אפילו הכי אסור עד שיתירוהו בפירוש בקצון חכמים

רש"י ביצה ה.

With regards to Rabbinic mitzvot, there is a difference of opinion among the Amoraim arising out the issue of whether Rosh Hashana is seen as one long two-day period or two separate days. During Temple times a decree was made that witnesses for the new moon could not be accepted after a certain time on first day Rosh Hashana, thus creating a two day Yom Tov. After the Temple was destroyed, there was a debate as to whether this position could be reversed as no longer relevant. One view held that it could be reversed. The other view held that, since the original decree was made in a 'minyan - ie a quorate gathering of the Sanhedrin - it cannot be released other than by a greater 'minyan'.

14. ב: בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין. היה גדול בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל את דבריו, אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהו גדולים מהם

ג: במה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא כשאר דיני תורה, אבל דברים שראו בית דין לגזור ולאסרן לעשות סייג אם פשט איסורן בכל [ישראל] אין בית דין גדול אחר יכול לעקרן ולהתירן אפילו היה גדול מן הראשונים

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ב-ג

The Rambam rules that even when the reason for a Rabbinic halacha appears to have fallen away, nevertheless the halacha will still apply until it can be released by a greater authority. In practice today, this will mean that any halacha introduced by the Talmud will in principle not fall away since we have no greater authority to release it. Furthermore, where the prohibition was enacted as a protective gezeira (as in the case of medication on Shabbat), EVEN a greater halachic authority will be unable to override it!

It therefore seems that the halacha of medication on Shabbat should not change today, EVEN if people no longer grind their medicines. Furthermore, we saw above that the reasons for the original gezeira may be more far-reaching than simply the issue of grinding.

15. השגת הראש"ד - יהיה גדול בחכמה וכו'. א"א עיטור שוקי ירושלים בפירות קשיא עליה שהראשונים תקנוהו ור' יוחנן בן זכאי ציטלה אחר חרבן מפני שנתבטל הטעם לראשונים, ולא היה גדול כראשונים!

ראב"ד שם

The Ra'avad however disagrees and argues that some halachot WILL change if the reasons clearly cease to apply, as in the case of the decree to decorate the streets of Yerushalayim for the celebration of the bringing of the bikurim. This clearly had no relevance once the Temple was destroyed and no bikurim were brought.

16. אבל מקובלים אנחנו מרבינו הגר"א, דאם כי חז"ל פירשו טעמם, בכל זאת עוד השאירו טמונים בסתר לבבם טעמים לאלפים גדולים ורבים. אבל לא זה לאוון המון בני ישראל

משך חכמה שמות יבא

The Meshech Chochma⁷ quotes in the name of the Vilna Gaon, the idea that Chazal had far deeper understandings and reasons for their gezeirot than we can understand. As such, even when one of the reasons for the halacha appears to have disappeared, they will be other reasons (albeit which are not aware of) which continue to apply.

7. Rav Simcha HaCohen of Dvinsk, author of the Ohr Someyach (d. 1926).

E] MEDICATION ON SHABBAT - MODERN VOICES

17. ונראה לומר דאיסור רפואה משום גזרת שחיקת סמנים קיל טפי בזמננו. כיון שעכשיו אין בקיאין בשחיקת סמנים והרפואות נעשות ע"י הרוקחים בבית המרקחת ועפ"י פקודת הרופא, לא שייך למגזר דלמא אתי לשחיקת סמנים. והרי זה דומה למש"כ תוס' (ביצה ל) ד"ה תנן אין מטפחין, פ' רש"י שמא יתקן כלי שיר, ומיהו לדידן שרי דדוקא בימיהם שהיו בקיאין לעשות כלי שיר, שייך למגזר. אבל לדידן אין אנו בקיאים לעשות כלי שיר ולא שייך למגזר עכ"ל. ומ"מ יש לפקפק בזה. דאע"ג דאין אנו בקיאין בשחיקת סמנים, אבל יש לומר שנמצאים מקומות בעולם, שעדיין מעשה אבותיהן בידיהם לטפל ברפואות ביתיות ושוחקין בעצמם הסמנים. וכיון שהטעם לא בטל לגמרי י"ל דעדיין הגזרה במקומה עומדת ... ויש לעשות סניף מסברא זו, כגון היכא דנחלקו הפוסקים יש לצרף הסברא להיתרא

ספר קצות השלחן חלק ז' עמוד יט הערה 2

R' Avraham Chaim Naeh⁸ quotes the logic of Tosafot who deal with the Talmudic prohibition of clapping on Shabbat. Since the original reason for the gezeira (in case we come to finish (tune?) a musical instrument) was considered to be no longer relevant in the days of Tosafot, they advocated for the change of this halacha. So too, since people do not grind medication any more, Rav Naeh suggests that it should be permitted to take medication in pill form. However, since there are still people who DO grind medication before use, Rav Naeh is not fully lenient in practice. He does however advocate for this logic to be used as a 'snif lehatir' - a factor for leniency when there are already other doubts or reasons mitigating in favor of leniency.

18.

ט) אחד מהרבנים המודרניים הדפיס מאמר בו השתבח בעצמו הא"ך שהוא כבר התיר להבעה"ב ליקח תרופות בשבת, עפ"י דברי התוס' ביצה (ל). ד"ה תנן, שכתבו לדידן שרי לטפח ולרקד בשבת, דדוקא בימיהם שהיו בקיאים לעשות כלי שיר היה שייך למגזר, אבל לדידן דאין אנו בקיאים, לא שייך למגזר, והוא הדין נמי הכא בתרופות.

ובאמת כבר עמד ה"י"ז ע"ד התוס' האלו דהלא קי"ל דדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, וביאורו בכונת דברי התוס' צע"ג. וזכורני היאך שכעס רבנו על זה שהתיר להבעה"ב שלו ליקח תרופות בשבועות, ואמר בזה הלשון - על הראשונים אנו מצטערים (כלומר, שאין אנו מבינים על נכון כונת התוס' במה שהתירו לטפח ולרקד).

נפש הרב עמ' 173

R. Herschel Schachter quotes Rav Soloveitchik as being highly critical of leniency on such issues of halachic innovation based on changing societal circumstances. Rav Soloveitchik invokes the principle of 'davar shebeminyan' - that a halacha created by Chazal may not be changed without a duly constituted new Sanhedrin⁹.

19. בהא דאין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין. אם יש להתיר כתוס' (ביצה ל) שכתבו לדידן שרי דאין אנו בקיאין לעשות כלי שיר. הנה לכאורה דברי התוס' תמוהין אף אם נימא שבימיהן היו בקיאין לעשות כלי שיר יותר מבה"ז. דהא עכ"פ מאחר שנאסר במנין אין להתיר אף שכל הטעם בטל כדאיתא (ביצה ה). וכ"ש הכא שגם בימינו הא איכא גם מי שבקיאין לעשות כלי שיר שאין להתבטל מה שנאסר.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן ק

Rav Moshe also takes this view on the question of clapping and dancing on Shabbat. EVEN if the original reason has disappeared (which it may not have!) the halacha cannot change since it was made with a 'minyanyan'.

20.

ג. חולה שאין בו סכנה שנפל למשכב, מותר לו לבלוע תרופות בשבת, וכן לגמור סידור וכו', אף אם אינו מצטער הרבה, ואפילו אם מתחיל ליקח התרופות בשבת. ומותר לבלוע תרופות קודם תפלת שחרית אף עם שאר משקים. [אחר שאין מונעו לשהיית תנאי, אלא רק לבלוע התרופה]. ויש מקילים בזה גם למי שמצטער הרבה, אף שלא נפל למשכב. ויש אומרים שאין להקל אלא בחולה. וכן עיקר. ומכל מקום מי שיש לו כאב ראש גדול, או כאב בטן חזק, יש להקל לו ליקח תרופה. וילקוט יוסף שבת ד' עמוד קכ"ג. וליקוט ח"כ עמ' קס"ג.

ג. חולה שאין בו סכנה שבגלל מחלתו מתבטל מעתג שבת, אינו רשאי להחמיר על עצמו ולא ליקח את התרופות בשבת, דשבת ניתנה לעונג ולא לצער. וילקוט שבת ד' עמוד קל"ג.

ילקוט יוסף לכה-נג-נד

Rav Ovadia Yosef maintains the classic position and prohibits medication of someone with minor aches. He is prepared to be lenient with an otherwise healthy person who has significant localized pain.¹⁰ Someone who is a genuine choleh SHOULD take medicine in order not to compromise on Oneg Shabbat.¹¹

8. 1890-1954 in Eretz Yisrael. Most famous today for his calculation of halachic measurements and conversion into modern units. KetzoT HaShulchan was published in 1926. Later, in 1948, he founded the Vaad HaRabbanim of Agudas Yisrael and later helped to found the HaModia newspaper.

9. ly'H this will be the subject of a separate shiur coming soon.

10. See Shemirat Shabbat Kehilchata 34:3 who rules the same way, but apparently places such a person into the category of a genuine choleh. This is also the conclusion of the Tzitz Eliezer in 8:15:15:7, but see below where he strikes a more lenient note in a later teshuva.

11. It is informative that Rav Ovadia is keen to stress Oneg Shabbat, but only when there is no prohibition involved. As long as the medication is in his view assur, Oneg Shabbat is not a consideration to permit it. However, once taking the medication is allowed, Oneg Shabbat IS a factor to require it!

21. (ז) בנוגע ללקיחת תרופות בשבת. יש לדעתי להזהר מלהפריז בחומרות בזה! וחשוב לדעת ולהזכיר מ"ש בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' אלף ס"ח, ומביא זאת בשם גדולי הראשונים, דהך איסורא משום שחיקת סמנין היא גזירה דרבנן בעלמא היא וקולא טפי מאמירה לעכו"ם ... ומוסף ע"ז לעיין בספרי צ"א ח"ח סי' ט"ו פרק ט"ו מ"ש מקום להקל עוד ביותר על בזה"ז דאין מצוי שחיקת סממנים ולא בקיאים בזה עיין שם. ולכן אין לגבב בזה חומרות כפי שראיתי לכמה מאחרוני זמנינו אשר למעשה קולות המה בהונשמרתם!

שו"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן נ

The Tzitz Eliezer warns however against excessive chumra in this area, which he designates as a rabbinic halacha on a less stringent level than 'amira leakum'.

22. יש אומרים, שבכל מקרה של צער או מיחוש, מותר כיום ליטול בשבת תרופות שמיוצרות בבתי חרושת, משום שאין חשש שיבוא אדם לשחוק סממנים כדי לייצר תרופה כזו. ודעת רוב הפוסקים, שגם היום אסור לחולה במקצת ולסובל ממיחוש ליטול תרופות בשבת, ושני טעמים לדבר: האחד, שלדעת רבים, כל תקנה שתקנו חכמים אינה מתבטלת בלא החלטה של בית דין יותר חשוב ויותר גדול מבית הדין שקיבל את החלטת האיסור. והשני, שעדיין יש אנשים שמכניס תרופות ביתיות, ונמצא שטעם התקנה לא נתבטל לגמרי.

למעשה, כל זמן שהמיחוש רק מטריד ולא גורם צער, נכון להחמיר ולא ליטול תרופות שמיוצרות בבתי חרושת. אבל כאשר המיחוש גורם צער, אפשר ליטול אותן. וזאת משום שיש סוברים שחכמים לא אסרו נטילת תרופות במקום של צער, ואף שלדעת רבים גם במקום צער אסרו חכמים ליטול תרופות, כאשר מדובר בתרופות שמיוצרות בבתי חרושת, שאין חשש שאדם פרטי ינסה להכין בכוחות עצמו, נכון להקל. ויש להוסיף, שכאשר מצד הדין אפשר להקל, הרי שראוי לנהוג כך משום מצוות עונג שבת.

לפיכך, כאשר אדם מוטרד ממיחוש באוזניים או בעיניים, לא יקח טיפות לרפאן. אבל אם המיחוש מצער אותו, יקח טיפות. וכן לגבי נזלת, כאשר היא רק מטרידה, לא יקח טיפות לאף, אבל אם הנזלת מצערת אותו, יקח טיפות לאף. וכן מותר למי שסובל מנדודי שינה ליטול כדורי שינה, כי בלא זה יצטער. אפשר אולי להציע, שאם המצטער במצב שלדעתו ראוי לטרוח וללכת ק"מ כדי להביא לו תרופה, סימן שהוא ממש מצטער, ומותר לו ליטול תרופה שמיוצרת בבית חרושת. ואם לדעתו אין צורך לטרוח כל כך, הרי שזה רק מיחוש, ועליו להימנע מנטילת תרופה.

וכל זה אמור לגבי אדם שאינו רגיל ליטול תרופות מעת לעת, אבל הרגיל בכך ומקפיד שיהיו לו בביתו תרופות שונות נגד כאבי ראש וכיוצא בזה, רשאי ליטול תרופות שמיוצרות בבית חרושת גם במקום מיחוש (עפ"י הנימוקים המבוארים בהלכה הבאה ובהערה).

פניני הלכה, שבתפרק כה:

R' Eliezer Melamed rules that it appropriate to be machmir and only take medication on Shabbat for a michush when it is accompanied by significant pain. He is lenient with tablets where there is any pain on Shabbat which is more than simply a disturbance¹². He is lenient in the case of a course of medication started before Shabbat.¹³ Rav Melamed IS prepared to introduce Oneg Shabbat as a factor is coming to a lenient psak.

F] EXCEPTIONS AND HETERIM

F1] SLOW RELEASE

All medication taken before Shabbat is permitted even if it is released on Shabbat.

F2] MEDICATION DISSOLVED IN FOOD BEFORE SHABBAT

Some Poskim allow mixing or dissolving medication into food or drink before Shabbat and taking it on Shabbat.

23. שורה אדם קילורין בערב שבת ונותן ע"ג העין, שאינו נראה אלא כרוחץ; והוא דלא עמיץ ופתח; ולא חיישינן משום שחיקת סמנים, דכיון שלא התירו לו לשרותן אלא מע"ש איכא היכרא

שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף כא

The Gemara has a case of preparing a special medicinal eye lotion on erev Shabbat for use on Shabbat. Even those this is a medication being used by a person with an ailment it is permitted for two reasons:- (i) people watching on Shabbat will not think that the person is taking medication, just bathing and (ii) there is a 'heker' - something very different from the regular case (since it is made on Friday) which was enough for Chazal to relax their prohibition.

12. A important modern factor is the issue of psychological anxiety which is now becoming much more common, especially in young people. At what point do we say that a person is disturbed by a minor pain to the point of anxiety, which is now manifesting as a more serious problem. There are certainly situations for which in years gone by the correct response would have been to tell a person to manage or deal with it, but for which today that response will not suffice.

13. In the footnote to this section of Peninei Halacha he also brings opinions which are lenient for painkillers which may not be considered healing at all. See also in the harchavot to Hilchot Shabbat of Peninei Halacha p. 626-628 where Rav Melamed goes into further details of the strict and lenient opinions.

Rav Shlomo Zalman Auerbach relied on this (as long as the medication was properly crushed, not just placed in the food) but only for medication which is not normally crushed up into food. Rav Moshe felt that since the eye lotion mentioned in the Gemara was normally prepared just before use, preparing it on erev Shabbat was a significant 'heker'. As such he only relied on this for medication which was normal to crush up just before use and not, for example, to crush a pain killer into food before Shabbat. Many poskim rely on the position of Rav Auerbach in cases of great need or significant pain.

F3] A COURSE OF MEDICATION

Many Poskim¹⁴ are lenient for medication which is being taken every day and was started before Shabbat. Some poskim only allow this where to stop the treatment on Shabbat would cause the condition to worsen or where the medication has to be taken for at least 7 days. Some poskim (including Rav Moshe) are strict unless not taking the medication on Shabbat would cause someone to become sick from the nervous distress.

F4] KAVOD HABRIYOT

24. תא שמע: גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה. ואמאי? לימא: אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'! - תרגמה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו (דברים י"ז) דלא תסור.

ברכות יט:

Chazal understood that rabbinic restrictions can sometime be relaxed in the face of Kavod Habriyot - embarrassing indignity.

25. אצל מותר להחליף חתיכת בגד אחר על המקום הכוא שאם לא יחליף יסריח וגדול כבוד הבריות וגם יש לו לער מזב

משנה ברורה סימן שכ"ק ז

We see this applied concerning medication on Shabbat. Replacing an unpleasant smelling dressing is permitted due to Kavod Habriyot. So too Rav Shlomo Zalman Auerbach permitted taking medication to relieve a condition which was socially embarrassing - eg uncontrollable hayfever or bad breath.

F5] PREVENTATIVE ACTION

Things done to prevent a condition arising are usually permitted, eg :-

- taking vitamins to prevent sickness (although taking vitamins when ill in order to get better more quickly is more problematic)

26. וא"כ באלו הוויטאמינים שאינם מבריאים את האדם לשנותו מכפי שהוא שיהיה מי שחלש בטבעו לחזק יותר אלא שעושיין שלא יהיה עלול להתחלות בנקל יש להתיר לכו"ע ואם יש וויטאמינים שמשנים בריאותו שעושים מחלש בטבעו לחזק יותר שיש להחמיר ולאסור

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נד

- eating a raw egg to protect the vocal chords.
- removing a splinter.
- spraying insect repellent or sunblock.
- deodorant
- brushing teeth - but note other associated problems - memareach, squeezing, bleeding gums etc.
- inserting cotton wool in ears to protect them.
- mouthwash to prevent bad breath.
- ritalin tablets to keep calm.
- contraception pills (where otherwise permitted).
- travel sickness pills.
- spraying a cut with antiseptic.
- putting on a band-aid to protect a cut.

14. Based on the position of Rav Shlomo Kluger.

The following are questionable and some poskim are machmir:

- sleeping pills - unless lack of sleep will cause someone to be a real choleh.
- caffeine pills to stay awake.
- lactase pills for those with lactose intolerance.
- diet pills
- nasal inhalers to avoid congestion.

F6] MA'ACHAL BERIYIM

Foods and treatments that healthy people use are often permitted to people who are sick with a michush.

27. החושש בשיניו לא יגמע בהם חומץ ויפלוט, אבל מגמע ובולע או מטבל בו כדרכו. החושש בגרונו, לא יערענו בשמן אבל בולע הוא שמן ואם נתרפא נתרפא.

שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף לב

Whilst a person cannot eat food in a manner which is clearly for medical purposes, they CAN eat or drink or do any activity which is ALSO done by totally healthy people, EVEN if their intention is for healing.

28. כל אוכלים ומשקים שהם מאכל בריאים מותר לאכלן ולשתותן, אע"פ שהם קשים לקצת בריאים ומוכחא מלתא דלרפואה עביד, אפילו הכי שרי; וכל שאינו מאכל ומשקה בריאים, אסור לאכלו ולשתותו לרפואה. ודוק' מי שיש לו מיחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא, אבל אם אין לו שום מיחוש, מותר. **משנה ברורה אין לו שום מיחוש - דהיינו שאוכל ושותה לרעבונו ולזמאנו (מ"א צ"ס בטור) אבל אם הוא עושה לרפואה דהיינו כדי לחזק מזגו כתב המ"א דאפילו צבריא גמור אסור**

שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף לו

A person with a michush can eat normal foods - even those which healthy people only eat occasionally and it is fairly obviously for healing. Also, a healthy person can eat what would normally be a medication. According to the Mishna Berura, this is only if he is eating them for hunger and not if he is eating to strengthen his constitution

As such the following are all permitted:

- drinking coffee to stay awake.
- drinking whisky for a sore throat or tooth ache (but not gargling).
- drinking lemon tea and honey for a cold.
- taking a cold shower (if very uncomfortable) to relieve sunburn.
- doing normal exercises - eg a walk, sit-ups.

F7] TREATMENTS WHICH NEVER INVOLVE MEDICATION

Chazal did NOT make a gezeira on treatments which could never be achieved with medication - eg:-

- wearing dental retainers to realign teeth
- putting ice or a cold compress onto a minor bruise

Note:

- A michush must be treated like a real illness:- (i) for an old/weak person; (ii) for a young child; (iii) where it is or could be the beginning of something serious.
- A person will be considered a full choleh if (i) they are incapacitated and have to go to bed; (ii) they feel weak all over; (iii) they cannot function - eg can't talk, eat, walk.